

OD ISTOG AUTORA

Ni ovde, ni tamo
Kratka istorija bezmalo svačega
Beleške s malog ostrva
Iščezli kontinent
Made in America
Šekspir – Svet kao pozornica
Kod kuće – Kratka istorija privatnog života
Tamo dole
Jedno telo – Amerika 1927.
Putovanje u Mali Dribling

Bil Brajson

Putovanje u
Mali Dribling

Preveo
Goran Skrobonja

■ Laguna ■

Naslov originala

Bill Bryson

THE ROAD TO LITTLE DRIBBLING

Copyright © Bill Bryson 2015

Translation copyright © 2016 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Džejmsu, Rozi i Dafne. Dobro došli.

SADRŽAJ

Prolog	11
1. More, naguzim ti ja taj Bognor!.	27
2. Sedam sestara.	44
3. Dover	54
4. London	65
5. Motopija.	83
6. Veliki park.	94
7. U šumu	110
8. Na morskome plavom žalu	130
9. Dnevni izleti	146
10. Pravac: zapad	168
11. Devon	184
12. Kornvol	199
13. Drevna Britanija	221
14. Istočna Anglija	233
15. Kembridž	254
16. Oksford i okolina.	265
17. Midlends	281
18. Toliko okrepljuje!.	296

19. Pik Distrikt	311
20. Vels.	329
21. Sever	346
22. Lankašir	364
23. Jezera	379
24. Jorkšir	396
25. Duram i severoistok	406
26. Do Kejp Rata (i mnogo dalje)	421
Kratki pogovor i izjave zahvalnosti	439
O autoru	443

PROLOG

I

KAKO STARITE, OTKRIVATE razne nove načine da sebi naučite. Nedavno, u Francuskoj, pravo u glavu me je opaučila automatska rampa na parkingu, i mislim da to nije moglo da mi se desi kada sam bio mlađi, pozorniji.

Postoje zapravo samo dva načina da vas u glavu opauči rampa na parkingu. Jedan je da stojite ispod podignute rampe i namerno dozvolite da ona padne na vas. Očigledno, to je onaj lakši način. Drugi metod – a tu od velike pomoći može da bude i malo umanjenje mentalne sposobnosti – sastoji se u tome da zaboravite na rampu čije ste podizanje upravo ispratili pogledom, kročite u prostor koji je ona ispraznila i ostanete da stojite tamo napućenih usana, razmišljajući o svom sledećem potezu, da bi vas onda ona potpuno iznenadila i stropoštala vam se na glavu kao malj. Ja sam odabrao taj metod.

Odmah da kažem, bila je to ozbiljna rampa – prava metalna šipka u zamahu – i ona zapravo i nije pala koliko se sručila

natrag u svoje ležište. Ta pustolovina sa traumom glave dogodila se na otvorenom parkingu u prijatnom odmaralištu na moru u Normandiji po imenu Etreta, nedaleko od Dovila, gde smo moja žena i ja otišli na nekoliko dana. Međutim, u tom trenutku sam bio sam, pokušavao sam da pronađem stazu koja će me dovesti do vrha litice sa druge strane parkinga, ali put je bio zaprečen rampom, a ona je bila preniska da bi se muškarac mog gabarita sagnuo ispod nje i previsoka da bi je isti taj muškarac preskočio. Dok sam stajao i oklevao, zaustavila su se jedna kola, vozač je uzeo karticu, rampa se podigla i vozač je prošao dalje. To je bio trenutak kada sam odlučio da kročim napred i stanem da razmislim o tome kuda ću dalje, nesvestan da će to biti uglavnom nadole.

Pa, nikad me ništa nije toliko neočekivano i jako tresnulo po glavi. Najednom sam postao najzbuđeniji i najopušteniji čovek u Francuskoj. Noge su mi klecnule i savile se ispod mene, a ruke su mi toliko samostalno živnule da sam uspeo laktovima sam sebe da mlatnem po licu. U sledećih nekoliko minuta hodao sam, uglavnom, nevoljno postrance. Jedna ljubazna žena pomogla mi je da dođem do klupe i dala mi kockicu čokolade, koju sam sledećeg jutra zatekao i dalje stegnutu u ruci. Dok sam sedeo tamo, još jedna kola su prošla i rampa je pala na svoje mesto sa odzvanjajućim zveketom. Činilo mi se nemogućim da preživim tako silovit udarac. Ali tada, pošto sam pomalo paranoičan i sklon dramatičnom preuveličavanju, postao sam ubeđen u to da sam zapravo pretrpeo teške unutrašnje povrede, koje se još nisu ispoljile. Krv mi se nakupljala u glavi, kao u kadi koja se polako puni, i u nekom trenutku, ubrzo, oči će mi zakolutati uvis, oglašiću se prigušenim stenjanjem i tiho preturiti, da više nikada ne ustanem.

Kada mislite da ćete ubrzo umreti, pozitivno je to što vam se omili ono malo preostalog života. Sledeća tri dana proveo sam uglavnom tako što sam sa zadovoljstvom posmatrao Dovil, divio se njegovoj čistoći i bogatstvu, dugo šetao po njegovoj plaži i promenadi ili samo sedeo i gledao ustalasano more i plavo nebo. Dovil je veoma lepa varoš. Postoje daleko gora mesta na kojima biste mogli da se srušite.

Jednog popodneva, dok smo moja žena i ja sedeli na klupi okrenutoj prema Lamanšu, rekao sam joj, u tom svom novom zamišljenom raspoloženju: „Kladim se da je varoš koja se nalazi preko puta, s druge strane, depresivna i siromašna, dok je Dovil i dalje imućan i divan. Šta misliš, zbog čega je tako?“

„Pojma nemam“, rekla je moja žena. Ona je čitala neki roman i nije prihvatila da ću ubrzo umreti.

„Šta se stvarno nalazi preko puta?“, upitao sam.

„Pojma nemam“, kazala je ona i okrenula stranicu.

„Vejmut?“

„Pojma nemam.“

„Možda Houv?“

„Šta to tačno ne možeš da shvatiš kad ti kažem da pojma nemam?“

Pogledao sam u njen smartfon. (Meni nije dozvoljeno da imam sopstveni smartfon zato što bih ga izgubio.) Ne znam koliko su precizne njegove mape – one nas često podstiču da se zaputimo u Mičigen ili Kaliforniju dok mi tragamo za nekim mestom u Vusterširu – ali naziv koji se pojavio na ekranu glasio je Bognor Ridžis.

U tom trenutku nisam ništa mislio o tome, ali ubrzo će to ime početi da mi izgleda gotovo proročki.

II

Prvi put sam došao u Englesku na onom drugom kraju života, kad sam bio još veoma mlad, tek dvadesetogodišnjak.

U to doba, u kratkom ali intenzivnom periodu, veoma velik udeo u svemu što je bilo vredno pomena na svetu poticao je iz Britanije. Bitlsi, Džejms Bond, Meri Kvant i mini-suknje, Tvigi i Džastin de Vilnev, ljubavni život Ričarda Bartona i Elizabet Tejlor, ljubavni život princeze Margaret, Rolingstonsi, Kinksi, sakoi bez okovratnika, televizijske serije poput *Osvetnika* i *Zatvorenika*, špijunski romani Džona le Karea i Lena Dejtona, Marijana Fejtful i Dasti Springfield, neobični filmovi u kojima su glumili Dejvid Hemings i Terens Stemp, koje nismo baš do kraja razumeli u Ajovi, komadi Harolda Pintera koje nismo razumeli nimalo, Piter Kuk i Dadli Mur, emisija *Dogodilo se prošle nedelje*, skandal Profumo – zapravo, praktično sve.

Reklame u časopisima kao što su *Njujorker* i *Eskvajer* bile su pune britanskih proizvoda u meri u kojoj se to nikada više nije ponovilo – džin „džilbis“ ili „tankerej“, tvid „haris“, avio-kompanija BOAC, odela „akvaskutum“ i košulje „vijela“, filcani šeširi „kins“, džemperi Alana Pejna, pantalone „daks“, sportska vozila MG i „ostin hil“, stotinu različitih škotskih viskija. Bilo je jasno da ćete želju da živite kvalitetno i otmeno dobrim delom ostvariti zahvaljujući britanskoj robi. Mora se reći kako čak ni tada nije sve ovo imalo mnogo smisla. Jedna popularna kolonjska voda iz tog vremena nosila je naziv „pab“. Uopšte nisam siguran u to kakve je asocijacije taj naziv trebalo da izazove. Pijem u Engleskoj četrdeset godina i mirne duše tvrdim da nikada u pabu nisam naišao na nešto što bih rado sebi utrljao u lice.

Zbog te silne pažnje koju smo ukazivali Britaniji, mislio sam da znam poprilično o tom mestu, ali sam ubrzo po dolasku ustanovio koliko sam grešio. Tamo nisam umeo čak ni da govorim rođenim jezikom. U prvih nekoliko dana, nisam uspevao da razlikujem reči *collar* i *colour*, *khaki* i *car key*, *letters* i *lettuce*, *bed* i *bared*, *karma* i *calmer*.*

Pošto sam morao da se podšišam, otišao sam u frizeraj za žene i muškarce u Oksfordu, gde me je vlasnica, krupna i donekle zastrašujuća žena, odvela do jedne stolice i tamo me odsečno izvestila: „Danas će vas podšišati veterinar.“

Bio sam zatečen time. „Mislite, osoba koja leči obolele životinje?“, kazao sam, užasnut u sebi.

„Ne, ona se zove Iveta“,** odgovorila mi je i letimičnim pogledom mi stavila do znanja kako sam jamačno najnaporniji kreten na koga je u poslednje vreme naišla.

U jednom pabu sam pitao kakve sendviče nude.

„Sa šunkom i sa sirom“, rekao mi je čovek.

„O, da, molim vas“, kazao sam ja.

„Šta to molite?“, rekao je on.

„Da, molim vas, sa šunkom i sa sirom“, kazao sam, ali sad već manje samouvereno.

„Ne, *ili* šunka, *ili* sir“, objasnio je on.

„Ne pravite ih i sa jednim i sa drugim?“

„Ne.“

„O“, rekao sam, iznenađen, a onda se nagnuo prema njemu i kazao tihim, poverljivim glasom: „Zašto ne? Bili bi previše ukusni?“

* Engl: okovratnik i boja; kaki i ključ od kola; slova/pisma i zelena salata; krevet i ogoljeno; karma i smirenije – reči koje slično zvuče na britanskom engleskom. (Prim. prev.)

** Igra rečima. Engl.: *vet* – veterinar; *Yvette* – Iveta. (Prim. prev.)

Zapiljio se u mene.

„Onda neka bude sa sirom“, kazao sam skrušeno.

Kad je sendvič stigao, sir je bio ekstravagantno isitnjen – nikad nisam video neki mlečni proizvod toliko razbucan pre serviranja – a tu je bilo i ono što sada poznajem kao Brenstonovu mešanu turšiju, ali mi je u tom trenutku izgledalo kao ono što vam se zalepi za ruku kad je zavučete u odvod zapušene sudopere.

Oprezno sam gricnuo i sa zadovoljstvom zaključio da je izuzetno ukusno. Postepeno mi je sinulo da sam otkrio zemlju koja mi je sasvim čudna, a opet nekako divotna. Taj osećaj me nikada nije napustio.

Moj boravak u Britaniji može se prikazati nekom vrstom zvonaste krivulje, koja počinje u donjem levom uglu u zoni „Ne zna gotovo ništa“, i penje se postepeno u luku do „Prilično dobro upoznat“ na vrhu. Pošto je dosegla vrhunac, pretpostavio sam da će ta krivulja tamo ostati trajno, ali nedavno je ona počela da klizi na drugu stranu, ponovo prema neznanju i zbuđenosti, jer sam shvatio da sam sve više i više u zemlji koju uopšte ne prepoznajem. To je mesto puno slavni ličnosti čija imena ne znam i talenata koje ne umem da razlučim, skraćena (BFF, TMI, TOWIE*) koje moraju da mi objašnjavaju, ljudi koji nazgled žive u stvarnosti drugačijoj od one koju poznajem.

Neprestano se osećam izgubljeno u tom novom svetu. Nedavno sam zalupio vrata ispred nosa jednom posetiocu

* BFF – Best Friends Forever (najbolji prijatelji dok je sveta i veka), ali isto tako i Bicycle Film Festival (Festival filmova o biciklima) i još mnogo toga; TMI – Too Much Information (pretera ga sa suvišnim detaljima); TOWIE – The Only Way Is Essex, britanska pseudo-rijaliti TV serija. (Prim. prev.)

zato što nisam mogao da se dosetim šta bih drugo mogao s njim da uradim. Očitavao je brojilo. Isprva mi je bilo drago što ga vidim. Nisu nam dolazili u kuću da nam očitaju brojilo još od vremena kad je Edvard Hit bio premijer, pa sam ga rado pustio unutra i čak mu doneo merdevine kako bi mogao da se popne i dobro očita potrošnju. Tek kada je otišao i vratio se minut kasnije, zažalio sam zbog tog produbljivanja našeg odnosa.

„Izvinite, moram da očitam i brojilo u muškom toaletu“, rekao mi je on.

„Kako, moliću lepo?“

„Ovde piše da imate i drugo brojilo u muškom toaletu.“

„Pa vidite, mi nemamo muški toalet, pošto je ovo kuća.“

„Ovde piše da je škola.“

„E pa, nije. Ovo je kuća. Upravo ste bili u njoj. Da li ste videli prostorije pune mladeži?“

Duboko se zamislio i ostao tako zamišljen oko minut.

„Da li bih mogao malo da razgledam?“

„Kako, moliću lepo?“

„Samo malo da razgledam. Neće to potrajati ni pet minuta.“

„Mislite da ćete pronaći muški toalet koji smo mi neka-ko prevideli?“

„Nikad se ne zna!“, rekao je on vedro.

„Sad ću da zatvorim vrata, pošto ne znam šta bih drugo“, kazao sam i zatvorio vrata. Čuo sam kroz drvo kako kmeči.

„Osim toga, imam važan sastanak“, doviknuo sam mu kroz drvo. A to jeste bilo tačno. Imao sam važan sastanak – sastanak koji je, kako se ispostavilo, i doveo do nastanka knjige koja sledi.

Spremao sam se da odem u Istli i polažem test predviđen za sticanje britanskog državljanstva.

Nije mi promakla ironija u svemu tome. Upravo u vreme kada je ponovo počeo da me zbunjuje život u savremenoj Britaniji, pozvali su me da pokažem kako razumem to mesto.

III

Dugo su postojala dva načina da postanete britanski državljanin. Onaj prvi, nezgodniji ali paradoksalno mnogo uobičajeniji metod bio je da nekako dospete u britansku matericu i sačekate tamo devet meseci. Drugi se sastojao od toga da popunite nekoliko formulara i položite zakletvu. Međutim, od 2005. naovamo, ljudi koji spadaju u drugu kategoriju moraju pride da pokažu i to da vladaju engleskim jezikom i polože ispit iz znanja.

Nisam morao da polažem jezik, pošto mi je engleski maternji, ali niko ne može da izbegne polaganje ispita iz znanja, a on je baš težak. Koliko god mislili da dobro poznajete Britaniju, ne znate ono što vam je potrebno da položite ispit iz poznavanja života u Britaniji. Na primer, morate da znate ko je bio Šeik Din Muhamed. (Bio je to čovek koji je doneo šampon u Britaniju. Izistinski.) Morate da znate kako se još nazivao Zakon o obrazovanju iz 1944. (Batlerov zakon.) Morate da znate kada je uveden Zakon o doživotnom nasledivom plemstvu (1958) i koje je godine maksimalno trajanje radnog dana za žene i decu smanjeno na deset sati (1847). Morate biti u stanju da prepoznate Džensona Bato-na. (Nema svrhe da pitate zašto.) Državljanstvo vam se može uskratiti ako ne znate koliko država pripada Komonveltu, ko su bili protivnici Britanaca u Krimskom ratu, koliko se ljudi u procentima izjašnjava kao Siki, muslimani, hinduisti ili hrišćani, te koje je pravo ime kule sa Big Benom. (Ono

glasi: Elizabetina kula.) Morate da znate čak i nekoliko stvari koje zapravo nisu tačne. Ako vas, na primer, pitaju: „Koje su dve međusobno najudaljenije tačke na britanskom kopnu?“, morate da kažete: „Lends End i Džon O’Grouts“, iako nije tako. Težak jedan test, zaista.

Da bih se za to pripremio, naručio sam komplet udžbenika, koji se sastojao od sjajno plastificirane proširane knjige sa naslovom *Život u Ujedinjenom Kraljevstvu: Vodič za nove stanovnike* i dva pomoćna toma: to su *Zvanične smernice za učenje*, koje vam govore kako da koristite prvu knjigu (u suštini, krenete od prve stranice i nastavite jednu po jednu, po redosledu), i *Zvanične vežbe sa pitanjima i odgovorima*, gde se nalazi sedam testova na kojima možete da se vežbate. Naravno, uradio sam nekoliko pre nego što sam pročitao makar jednu reč iz smernica za učenje, i užasnua se time koliko sam loše prošao. (Kad vas pitaju „Kako se zovu premijeri Velsa?“, odgovor nije: „Uglavnom Gareth i Dafid.“)

Smernice za učenje su zanimljiva knjiga, prijatno skromna, povremeno nejasna, ali pripremljena sa iskrenim namerama. Britanija je, saznaćete, zemlja koja slavi fer-plej, prilično dobro stoji sa slikarstvom i književnošću, ceni dobre manire i često se pokazala inventivnom za svaku pohvalu, naročito kad su posredi stvari koje rade na paru. Ljudi su uglavnom pristojni, bave se baštovanstvom, idu u šetnje po prirodi, jedu nedeljom rostbif i jorkširski puding (osim ako su Škoti, u kom slučaju se možda odluče za hagus). Oni provode odmor na moru, poštuju saobraćajne propise, strpljivo čekaju u redu, razborito glasaju, poštuju policiju, obožavaju monarha i u svemu ispoljavaju umerenost. Povremeno odlaze u krčmu da popiju dve jedinice dobrog engleskog

piva ili manje, i da malo igraju bilijar ili skitls.* (Povremeno vam se učini da bi ljudi koji su te smernice pisali trebalo češće da izlaze.)

Ta knjiga povremeno toliko vodi računa o tome da ne bude uvredljiva, da zapravo ništa i ne kaže, kao u ovoj raspravi, koju ovde u celosti prenosim, o savremenoj muzičkoj sceni: „Postoji mnogo različitih mesta i mnogo muzičkih događaja koji se priređuju širom Ujedinjenog Kraljevstva.“ Hvala vam za tu neprocenjivu informaciju. (I ne bih da zvučim kao zadušna baba, ali mesta se ne priređuju. Ona naprosto jesu.) Povremeno ta knjiga jednostavno greši, kao kada proglašava da su Lends End i Džon O’Grouts maksimalno udaljeni, a ponekad je sumnjiva i netačna. Navodi da je glumac Entoni Hopkins osoba na kakvu Britanci mogu da budu ponosni, ne našavši za shodno da napomene kako je Entoni Hopkins sada američki državljanin koji živi u Kaliforniji. Isto tako, ime mu je tu pogrešno napisano. Književni deo Vestminsterske opatije naziva „Pesnikovim ćoškom“, možda u uverenju da tamo drže samo jednog pesnika u datom vremenskom periodu. Uopšte uzevši, trudim se da ne cepidlačim preterano oko takvih stvari, ali ako se već od ljudi koji polažu test zahteva da u potpunosti vladaju engleskim, onda bi možda bilo pametno postarati se da oni koji su odgovorni za test pokažu sličan nivo umešnosti.

I tako, posle mesec dana prilježnog učenja, svanuo je dan mog ispita. Uputili su me da se pojavim u zakazani sat na mestu po imenu Kuća Veseks u Istliju, u Hempširu, gde se nalazio centar za testiranje najbliži mojoj kući. Istli je satelit Sauthemptona i čini se da je pretrpeo teška bombardovanja

* Popularna igra nalik na boćanje i kuglanje, koja se igra u zatvorenom ili na otvorenom prostoru. (Prim. prev.)

u Drugom svetskom ratu, mada možda ne i dovoljno teška. Zanimljivo je koliko je to neupečatljivo mesto – nije baš da obamrete pred njegovom ružnoćom, ali nije ni privlačno; nije ubogo siromašno, ali isto tako ni prosperitetno; centar mu nije baš sasvim mrtav, ali očigledno ne vrvi niti buja. Autobuska stanica je tek spoljni zid Sejnzberisa sa staklenom nadstrešnicom, očigledno kako bi golubovi imali suvo mesto po kojem mogu da seru.

Kao i mnoge druge britanske varoši, Istli je pozatvarao svoje fabrike i radionice, da bi umesto njih svu svoju ekonomsku energiju usmerio u pripremanje i ispijanje kafe. U varoši su postojale praktično dve vrste radnji: prazne radnje i kafići. Neke od praznih radnji su, sudeći po oznakama ispisanim u izlozima, bile u postupku pretvaranja u kafiće, a mnogi kafići su, sudeći po broju mušterija u njima, izgledali kao da im se u bliskoj budućnosti smeši da se ponovo pretvore u prazne radnje. Nisam ekonomista, ali pretpostavljam da je to ono što je poznato kao začarani krug. Jedan ili dva odvažna preduzetnika otvorili su prodavnice u kojima sve košta jednu funtu ili kladionice, a nekoliko dobrotvornih organizacija preuzelo je napušteni poslovni prostor, ali sve u svemu, čitav Istli je izgledao kao mesto gde možete ili da popijete šoljicu kafe, ili da sedite i gledate kako se golubovi olakšavaju. Popio sam kafu, zarad ekonomije, gledao kako se golubovi olakšavaju preko puta, a onda otišao u Kuću Veseks da polažem ispit.

Tog jutra je nas petoro došlo na testiranje. Uveli su nas u prostoriju punu klupa, na svakoj je bio monitor računara i miš na jednobojnoj podlozi, a onda su nas rasporedili tako da ne vidimo tuđe ekrane. Pošto smo se smestili, dali su nam za probu test sa četiri pitanja kako bi se uverili da umemo da koristimo miša i podlogu za njega. S obzirom na

to da je posredi bio test za vežbu, pitanja su bila ohrabrujuće laka, otprilike kao:

Mančester junajted je:

- (a) politička stranka
- (b) plesna grupa
- (c) engleski fudbalski klub

Za nas četvoro bilo je potrebno petnaestak sekundi da odgovorimo na pitanja za probu, ali jedna žena – prijazna, sredovečna, pomalo bucmasta, pretpostavljam iz jedne od onih bliskoistočnih zemalja gde jedu mnogo lepljivih slatkiša – utrošila je na to znatno više vremena. Nadzornik joj je dva-put prilazio da vidi je li sve u redu. Ja sam provodio vreme tako što sam diskretno zavirivao u fioke u mojoj klupi – bile su otključane, ali prazne – i pokušavao da ustanovim postoji li način da se zabavim pomeranjem kursora po praznom ekranu. Ustanovio sam da takav način definitivno ne postoji.

Konačno, žena je objavila da je završila i nadzornik je prišao da pogleda kako je odgovorila. Sagnuo se do njenog ekrana i rekao tihim glasom, zapanjen: „Sve ste omašili.“

Ona se nesigurno ozarila, kao da ne zna tačno je li to dobro.

„Hoćete li da pokušate ponovo?“, upitao je nadzornik predusretljivo. „Imate prava da ponovo pokušate.“

Žena je izgledala kao da pojma nema šta se dešava, ali je smelo odabrala da nastavi dalje, pa je ispit počeo.

Prvo pitanje je glasilo: „Videli ste Istli. Da li ste sigurni da želite da ostanete u Britaniji?“ U stvari, ne sećam se kako je glasilo prvo pitanje, niti bilo koje od onih koja su usledila. Nismo smeli ništa da donesemo do klupe, tako da nisam mogao da beležim niti da kuckam zamišljeno olovkom po zubima. Test se sastojao od dvadeset četiri pitanja sa

ponuđenim odgovorima, i potrajavao je samo oko tri minuta. Ili znate odgovore, ili ih ne znate. Otišao sam do nadzornikove katedre po završetku, pa smo zajedno sačekali da računar proveri moje odgovore, i taj proces je potrajavao otprilike upola koliko rešavanje samog testa, pa mi je on konačno sa osmehom rekao da sam položio, ali nije znao tačno da mi kaže sa kakvim uspehom. Računar je samo pokazivao rezultat: položio ili pao.

„Evo, odštampaću vam rezultat“, kazao je on. Za to je bila potrebna mala večnost. Ponadao sam se nekom zgodnom uverenju nalik na pergament, kao kad se popnete na most u sidnejskoj luci ili završite grnčarski kurs kod Vejtrouza, ali bilo je to samo bledo odštampano pismo sa potvrdom da sam proglašen intelektualno podobnim za život u savremenoj Britaniji.

Ozaren poput one žene sa Bliskog istoka (koja kao da je tragala za tastaturom kad sam je poslednji put pogledao), otišao sam iz te zgrade zadovoljan, donekle čak i ushićen. Sjajalo je sunce. Preko puta, na autobuskoj stanici, dva muškarca u pilotskim jaknama ispijala su jutarnji aperitiv iz istovetnih konzervi svetlog piva. Jedan golub je uzeo pikavac u kljun i istisnuo govance iz sebe. Kako mi se činilo, život u savremenoj Britaniji bio je prilično lep.

IV

Možda dan kasnije, sastao sam se sa svojim izdavačem, ljubaznim i opšteomiljenim čovekom po imenu Lari Finli, na ručku u Londonu, kako bismo razgovarali o temi za moju sledeću knjigu. Lari živi u tihoj strepnji da ću predložiti neku smešno nekomercijalnu temu – biografiju Mami Ajzenhauer,

možda, ili nešto o Kanadi – pa uvek pokušava da me preduhitri nekim alternativnim predlogom.

„Znaš li“, rekao je on, „da ima dvadeset godina otkako si napisao *Beleške sa malog ostrva*?“

„Zaista?“, odgovorio sam, zapanjen time koliko prošlosti čovek može da nakupi bez ikakvog truda.

„Da li si ikada pomislio na nastavak?“ Ton mu je bio nehan, ali u očima sam mu video male blistave oznake za funtu tamo gde su mu inače bile zenice.

Razmislio sam kratko. „U stvari, čini se da je pravo vreme za to“, rekao sam. „Samo što nisam dobio britansko državljanstvo, znaš.“

„Stvarno?“, rekao je Lari. Znaci za funtu su sinuli i počeli blago da pulsiraju. „Odreći ćeš se svog američkog državljanstva?“

„Ne, zadržaću ga. Imaću i britansko i američko.“

Lari je najednom jurcao pred rudu. U glavi su mu nicali marketinški planovi. Plakati za podzemnu železnicu – ne oni baš-baš veliki, već oni mnogo manji – padali su mu na pamet. „Mogao bi da oceniš svoju novu zemlju“, rekao je.

„Ne želim da opet idem na ista mesta i pišem o jednim te istim stvarima.“

„Idi onda na druga mesta“, saglasio se Lari. „Idi u“ – potražio je ime koje bi predložio, ime mesta koje niko nikada nije posetio – „Bognor Ridžis.“

Pogledao sam ga sa interesovanjem. „To je drugi put ove nedelje da čujem kako se pominje Bognor Ridžis“, kazao sam.

„Onda shvati to kao predskazanje“, rekao je Lari.

Kasnije tog popodneva, kod kuće, izvadio sam svoj drevni i raspali *Potpuni AA atlas Britanije* (toliko star da je u njemu auto-put M25 prikazan kao istačkani cilj kojem se teži) tek toliko da bacim pogled. Na stranu sve ostalo, žarko sam želeo da vidim koja je to najveća udaljenost koju u Britaniji

možete da prevalite pravolinijski. To svakako nije udaljenost od Lends Enda do Džon O'Groutsa, šta god pisalo u mojim zvaničnim smernicama za učenje. (A tamo piše, da se zna, sledeće: „Najduža udaljenost kopnom je od Džon O'Groutsa na severnoj obali Škotske do Lends Enda na jugozapadnom uglu Engleske. Ona iznosi oko 1.400 kilometara.“) Ponajpre, najsevernija izbočina kopna nije Džon O'Grouts, već Danet Hed, trinaest kilometara zapadno, a najmanje još šest drugih kopnenih izraštaja na istoj obali leži severnije od Džon O'Groutsa. Ali pravo pitanje je to što bi putovanje od Lends Enda do Džon O'Groutsa zahtevalo niz skretanja u cikcak. A ako dozvolite cikcak, onda možete da se movate po zemlji kako god vam drago te tako udaljenost praktično pretvorite u beskonačnost. Želeo sam da znam koliki put najviše možete da prevalite u pravoj liniji, a da ne pređete preko slane vode. Postavivši lenjir preko stranice, na sopstveno iznenađenje sam ustanovio da lenjir odstupa od Lends Enda i Džon O'Groutsa kao odbijena igla kompasa. Najduža prava linija zapravo počinje od gornjeg levog ugla mape, sa samotnog škotskog rta po imenu Kejp Rat. Njen donji kraj je, još zanimljivije od toga, prolazio pravo kroz Bognor Ridžis.

Lari je bio u pravu. Bilo je to predskazanje.

Izuzetno kratko sam razmatrao mogućnost da putujem Britanijom duž svoje novootkrivene trase (Brajsonove trase, tako bih želeo da postane poznata, s obzirom na to da sam je ja otkrio), ali gotovo odmah sam uvideo kako to ne bi bilo praktično, pa čak ni poželjno. Značilo bi to, ako bih shvatio bukvalno, da prolazim ljudima kroz kuće i bašte, tabanam po njivama bez staza i prelazim reke po plićacima, što je bilo očigledna ludost; a ako bih samo pokušao da ostanem blizu nje, značilo bi to da bez kraja i konca tražim sebi put kroz ulice u predgrađima mesta poput Meklsfilda i Vulvehemptonu, što

takođe nije izgledalo naročito privlačno. Ali svakako sam mogao da koristim Brajsonovu trasu kao neku vrstu putokaza, da me vodi. Zaključio sam da bih počeo i završio na njenim krajnjim tačkama, i posećivao je s vremena na vreme usput, kad god mi bude zgodno i kad se toga setim, ali ne bih sebe primoravao da je se strogo držim. Bio bi to, radije, moj *terminus ad quem*, šta god to tačno značilo.* Usput, koliko god je to moguće, izbegavao bih mesta koja sam posetio u vreme prvog putovanja (prevelika je opasnost da stojim na čošku i gundam zbog toga kako su stvari u međuvremenu propale posle moje prethodne posete) i usredsredio se umesto toga na mesta koja nikada nisam posetio, u nadi da ću moći da ih sagledam novim, nepristrasnim očima.

Posebno mi se dopala pomisao na Kejp Rat. Nisam ništa znao o njemu – moglo bi to da bude naselje kamp kućica, što se mene tiče – ali zvučalo je grubo, izloženo talasima i nepriступačno, odredište za ozbiljnog putnika. Kad bi me ljudi pitali kuda sam se zaputio, mogao bih da se zagledam prema severnom obzorju sa odlučnim izrazom na licu, i kažem: „Na Kejp Rat, uz pomoć Božju.“ Zamišljao sam kako oni koji me slušaju tiho i otegnuto zvižde u divljenju i odgovaraju: „Vala, to ti je baš podaleko.“ Ja bih im smrknuto klimnuo glavom u znak saglasnosti. „Nisam siguran čak ni da tamo imaju čaj-džinicu“, nadodao bih.

Ali pre te daleke pustolovine, morao sam da prođem stotine i stotine kilometara sa istorijskim varošima i ljupkom prirodom, i posetim to proslavljeno englesko primorje kod Bognora.

* Znači: cilj, odredište. (Prim. prev.)